

Asia: VN/11304/2024-VM-28

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry (jäljempänä SuPer) edustaa sosiaali-, terveys-, kasvatusta- ja ohjausaloilla työskenteleviä vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneita jäseniään. Suurin osa SuPerin jäsenistä on koulutukseltaan lähi- tai perushoitajia ja naisia. Enemmistö SuPerin jäsenistä työskentelee julkisella sektorilla - hyvinvointialueilla ja kunnissa.

Esityksellä muun ohessa poistettaisiin työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeus sekä työntekijä- että työnantajapuolelta. Työttömyyskassamaksut olisivat kuitenkin jatkossakin palkansaajille verovähennyskelpoisia.

SuPer kommentoi asiaa työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poiston osalta. SuPer yhtyy STTK:n lausunnossa 19.8.2025 työmarkkinajärjestöjen verovähennysoikeuden poiston osalta esitettyihin näkökantoihin ja vastustaa voimakkaasti työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poistamista jäljempänä esitetyin perustein:

Tulonhankkimismenot ovat luonnollisia vähennyksiä

Suomen verotusjärjestelmässä tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvat menot eli niin sanotut luonnolliset vähennykset ovat normaalisti verotuksessa vähennyskelpoisia.

Työmarkkinajärjestöt neuvottelet jäsentensä tulonmuodostukseen ja työehtoihin liittyvistä kysymyksistä, jolla on suoraa vaikutusta jäsenten tulon hankkimiseen ja säilyttämisen kannalta. Yhteys tulonmuodostukseen on hyvin selvä. Jos vähennysoikeus poistettaisiin, asetettaisiin työmarkkinajärjestöt epäedullisempaan asemaan suhteessa muihin tulonhankkimismenoihin. Mikäli verojärjestelmän peruseriaatteista poiketaan, on sille oltava painavia perusteita. Pelkästään fiskaaliset perusteet poistolle eivät ole riittäviä.

Vähennysoikeuden poistaminen on verosanktio

Verovähennysoikeuden poistaminen näyttäytyy verojärjestelmän näkökulmasta verosanktiona. Verosanktioina pidetään lainsäädäntöratkaisuja, joissa jotain tuloa tai menoa kohdellaan ankarammin kuin verotuksen normaalin perusrakenteen mukaisessa niin sanotussa normijärjestelmässä. Verosanktiointia voidaan pitää poikkeuksellisenä ratkaisuna verojärjestelmän piirissä. Sanktioinnin kohdistaminen työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksuihin ei ole perusteltua.

Verovähennysoikeuden poiston negatiiviset vaikutukset kansantaloudelle, sopimusjärjestelmälle ja työntekijöille

Palkansaajien näkökulmasta ammattiliiton jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistaminen voi johtaa heikompaan palkka- ja tuottavuuskehitykseen kansantaloudessa. Hallituksen esityksessä mainitun norjalaisen tutkimuksen mukaan yritykset menestyvät paremmin, kun työntekijöiden järjestäytymisaste eli ammattiliittoon kuulumisen on korkeampi liittoon kuulumisen vaikuttaessa myönteisesti yritysten tuottavuuteen. Kun hallituksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti tuottavuuden kasvun tukeminen, olisi esitys näiltä osin myös vastoin hallitusohjelman tavoitteita.

Suomalainen työmarkkinajärjestelmä on perustunut yleissitoville työehtosopimuksille, jotka ovat turvanneet työntekijöiden kannalta samat vähimmäisehdot sekä työnantajien kannalta reilun kilpailun. Esitys voisi kannustaa sekä työntekijä- että työnantajapuolella liittoon kuulumattomuuteen, mikä on myös esityksen vaikutusten arvioinneissa tunnistettu.

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeus on käytössä muissa pohjoismaissa Ruotsia lukuun ottamatta, ja myös osassa muita EU-maita. Ruotsissakin verovähennysoikeus on aiemmin ollut käytössä ja sen poistosta on saatu järjestäytymiskehityksen kannalta negatiivia kokemuksia. Ammattiliittojen verovähennysoikeuden poistaminen vuosien 2007 ja 2019 välillä johti järjestäytymisasteen laskuun, joka ei palautunut edes myöhemmällä verovähennysoikeuden osittaisella palautuksella. Muutoksella voi olla sellaisia vaikutuksia järjestäytymiseen ja koko sopimusjärjestelmään, joita ei enää jälkikäteen voida korjata.

Työntekijäpuolella ammattiliittoon kuulumisen väheneminen tarkoittaisi, että yhä useampi työntekijä olisi ammattiliittojen neuvottelemien työehtojen (ml. vähimmäispalkan), neuvonnan ja työehtojen valvonnan sekä oikeudellisen avun ulkopuolella. Näin voisi tapahtua erityisesti heikommin palkatuilla aloilla, joilla ammattiliiton jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistolla olisi suurin taloudellinen merkitys työntekijälle. Kehityksellä voisi erityisesti pidemmällä aikavälillä olla vaikutusta myös työehtosopimusten yleissitovuuteen, jolloin velvollisuutta soveltaa samoja vähimmäisehtoja ja vähimmäispalkkaa koko alalla ei enää olisi. Mikäli järjestäytyminen ja työehtosopimusten yleissitovuus heikkenevät, voi se johtaa pidemmällä aikavälillä myös tuloerojen kasvuun.

Järjestäytymisasteen lasku saattaa vaarantaa myös sopimusjärjestelmän vakautta ja lisätä työriitojen riskiä. Eri lakihankkeiden, kuten nyt kyseessä olevan verovähennysoikeuden poiston, työtaistelutoimien rajoittamisen sekä paikallisen sopimisen uudistuksen yhteisvaikutuksia sopimusjärjestelmälle ei ole esityksessä tai muuallakaan arvioitu. Yhdessä nämä hankkeet ohjaavat kuitenkin kaikki samaan suuntaan, minkä seurauksena työntekijöiden järjestäytyminen ja neuvotteluvoima laskevat, kun taas työnantajien neuvotteluvoima kasvaa ja järjestäytyminen heikkenee.

Esitys on ristiriidassa kansainvälisten velvoitteiden kanssa

Suomi on kansainvälisen työjärjestöjen ILO:n järjestäytymistä koskevat yleissopimukset ratifioimalla (ILO:n yleissopimus nro 87) sitoutunut edistämään työmarkkinaosapuolten järjestäytymistä, mutta esitys johtaisi päinvastaiseen suuntaan lisäten järjestäytymättömyyttä.

Myös EU:n vähimmäispalkkadiirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston riittävistä vähimmäispalkoista annetun direktiivin (EU) 2022/2041) on esityksen kannalta olennainen. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee edistää työehtosopimusneuvotteluja sekä pyrkiä lisäämään työehtosopimusten kattavuutta. Direktiivi sisältää muun ohessa toimintasuunnitelman laatimisvelvoitteen työehtosopimusneuvotteluiden edistämisestä työehtosopimusten kattavuuden laskiessa alle 80 %:iin. Toimien, jotka vähentävät työehtosopimusten kattavuutta voidaan katsoa olevan ristiriidassa direktiivin työehtosopimusten kattavuuden lisäämistavoitteen kanssa.

Säätelyn epätasapuolisuus ja rajanveto-ongelmat

Mikäli hallituksen esitys ammattiliittojen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poistamisesta etenee, tulee sen koskea tasapuolisesti myös työnantajajärjestöjä. Nyt esitetyssä muodossa työnantajille ja yrityksille jää mahdollisuus vähentää osa työmarkkinatoimintaan liittyvistä kuluistaan verotuksessa. Esitys kohtelee näin ollen työntekijöitä epätasapuolisesti suhteessa työnantajapuoleen.

Elinkeinoelämän järjestöjen verokohtelun tulee perustua yhdistysten tosialliseen toimintaan eikä muodolliseen organisoitumiseen. Verokohtelun symmetrisyys edellyttää kaikkien työmarkkinoihin vaikuttavien järjestöjen – myös yrittäjäjärjestöjen – jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poistamista. Käytännölle vieraiden verotuksellisten ratkaisujen säätäminen muodostaa myös riskin siitä, että verokohtelu ei ole yhdenvertaista ja että työnantajaliitot ryhtyvät eriyttämään toimintojaan verotuksellisista syistä.

SuPer katsoo, että työmarkkinajärjestöjen verovähennysoikeus tulee säilyttää ennallaan.

Kasanen Sini
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry